

FOAIA DIECESANĂ.

Organ al Eparchiei gr. or. rom. a Caransebeșului.

Apare odată în săptămână: DUMINECA.

Prețul Abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria pe an . . . 5 fl. — cr.
" " " " pe $\frac{1}{2}$ an . . . 2 " 50 "
" România și străinătate pe an . . . 14 franci
" " " " pe $\frac{1}{2}$ an 7 "

Prețul inserțiunilor:

Pentru publicațiunile oficiale, concurse, edicte etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte, 3 fl., până la 200 de cuvinte, 4 fl., de aci în sus 5 fl.

Correspondențele se adresează redacțiunii

„FOAIA DIECESANĂ“;

care băni de prenumerațiune și inserțiunii la

ADMINISTRAȚIA

Librăriei și Tipografiei diecesane în Caransebeș.

PARTEA OFICIALĂ.

Nr. 2946. B. ex 1891.

Onorată preoțime parochială!

Pe baza publicațiunii ddto 8 Octobrie a. c. Nr. 52889 a Înalțului Ministeriu ung. reg. de finanțe, comunicate nouă cu intimatul ddto 4 Novembrie a. c. Nr. 46808 al Înalțului Ministeriu ung. reg. de culte și de instrucțiunea publică, se scoate din putere publicațiunea ddto 24 Decembrie 1875. Nr. 50711 a Înalțului Ministeriu ung. reg. de finanțe, adusă la cunoștința Onoratei preoțimi parochiale cu cerculariul consistorial ddto 18. Februarie 1876. Nr. 107. bis. și improspetat în Nr. 10. al „Foaiței diecesane“ din 7. Martie 1887, apoi prin cercularele consistoriale ddto 16. Octombrie 1889. Nr. 948. B., ddto 21. Aprilie 1890. Nr. 25. B. și ddto 12. Iulie 1891. Nr. 1647. B. ex 1890.

În locul publicațiunii susamintite ce se scoate din putere, vor servi de aci înainte de cunosură la timbrarea informațiunilor familiare, dispusețiunile cuprinse în publicațiunea mai sus citată ddto 8. Octombrie 1891. Nr. 52889., cari sunt următoarele:

Pe informațiunile familiare, ca estrase matriculare cumulative, după legile finanțiale are a se pune timbrul de 50 cr. de atâtea ori, câte cazuri de nascere, cununie sau înmormântare se cuprind în respectivele informațiunii familiare.

Fac excepțiune:

I. Acele informațiunii familiare, cari se acclud la acele petițiunii scutite de timbru, în cari

a) îndatoratul de a milita se roagă pe baza motivelor legale (§§-ii 31., 32., 33. și 34. al articolului de lege VI din 1889) pentru favorul de a fi eliberați dela obligământul serviciului regulat militar (de honvezii) sau în cari

b) militarii (honvezii) concediați se roagă pentru esoperarea licenței de căsătorie.

Informațiunile familiare, ce se recer pentru atari scopuri se estradau fără timbru, pentru că înseși petițiunile amintite sunt scutite de timbru.

Se recere însă neapărat, ca estradatoriul să însemne pe aceste informațiunii scutite de timbru scopul, pentru care le-a estradat, precum și numele părții respective. Intrelăsarea acestei însemnări constitue transgresiune, ce are a se califica după §. 117. punct 3. a normelor de tarife, și a se pedepsi cu mulcta statorită în §. 118.

II. Acele informațiunii familiare, cari se acclud la petițiunii supuse timbrului, în cari

a) vre-un îndatorat de a milita se roagă pentru concediu, ce se poate încuviința în sensul alineei penultime a §. 34. din art. de lege VI. din 1889., despre puterea armată, seau

b) vre-un individ carele încă n'a ajuns etatea de asentare, seau vre-un îndatorat de a milita, carele este deja în etatea de asentare, dară nu este încă înrolat, se roagă pentru licența excepțională de căsătorie, sau

c) vre-un individ carele este în serviciu activ se roagă pentru concediare; în urmă

III. Așa feliu de informațiunii familiare, ce se cer de cătră județiu la pertractarea lăsământului îndatoraților de a milita, pentru ca să se poată constata referențele lor familiare.

Informațiunile familiare amintite sub II și III sunt a se provedea cu timbru numai de 50 cr. după coală, fără privire la numărul cazurilor de nascere (botez), cununie și răposare ce se cuprind în ele.

Aceste dispozițiuni ale Înalțului Ministeriu ung. reg. de finanțe se aduc la cunoștința onoratei preoțimi spre știință și strictă acomodare în cazurile obveniente; dară totdeodată îi aducem la cunoștință spre informațiune și orientare și acele părți ale §§-lor 31, 32, 33 și 34 din articolul de lege VI.

din 1889, la cari se face provocare în publicațiunea ministerială.

Acești §§-i în estras, adecă în cât privesc preoțimea parochială, sânt următorii:

§. 31. Candidații de preoție și clericii bisericilor și confesiunilor recunoscute prin lege, dacă ei pe timpul prezentării pentru recrutare au fost deja candidați de preoție și clerici și se asentează, la cererea lor trebuie să se împărțească la rezerva supletoare. Astfelu de indivizi, pentru de a-și putea continua studiile lor teologice, în timp de pace și de rebel sânt scutiți dela servițiul faptic, de calificarea militară, de esercițiile militare periodice și de adunările de controlă.

Tot de acest favor se împărțesc:

a) aceia, cari pe timpul luării lor în statul efectiv (1 Octobrie) sau și-au fost început deja studiile lor teologice, seu au fost primiți ca noviți în tagmă monachală;

b) aceia, cari după împlinirea servițiului activ (faptic) încep sau continuă studiile lor teologice și ca ascultători de teologie amintiți sub punctul a) se destinează pentru cariera preoțească.

§. 32. Candidații de învățători pentru institutele de instrucțiune poporală, și anume pentru școalele populare elementare și superioare, pentru școalele civile și institutele pedagogice, apoi și învățătorii aplicați la aceste institute de învățământ ale instrucțiunii populare, precum și la institutele publice esistente pentru surdomuți, orbi și idioti, precum și grijitorii calificați și de fapt aplicați la asilele de copii, dacă dênșii pe timpul asentării se află deja în astfelu de relațiuni și s'au înrolat, la cererea lor vin a se pune în rezerva supletoare.

În decursul lipsei ce există, sau poate să se arête în șirul învățătorilor populari și ai școalelor civile, acei elevi ai preparandiilor, cari în 1 a lunii lui Martie a acelu an, în care vin a se asenta, ascultă ultimul an al cursului într'o preparandie pentru învățătorii elementari, sau își continue studiile lor într'o preparandie de învățători pentru școalele civile, în cazul de înrolare al lor, spre scopul de a-și putea fini studiile, dară pe lângă susținerea convocării lor cu ocasiunea mobilisării, au să fie concediați.

Acestia apoi, dacă absolvează studiile lor pedagogice pe lângă progres regulat și cu bun succes, și dobîndesc post sistemizat de învățătoriu la școalele populare și civile, trebuie definitivminte împărțșiți în favorul amintit.

§. 33. Posesorii de economii agricole moscote, dacă dênșii singuri poartă economia, și dacă venitul pământului acestei economii e suficient pentru susținerea independentă a unei familii constatătoare din 5 membri, fără ca de patru ori să întreacă un asemenea venit, sânt de a se pune în rezerva supletoare.

§. 34. În timp de pace, cu luarea în considerare a relațiunilor familiare, trebuie absolvați în

cazul de înrolare dela servițiul faptic regulat, și trebuie împărțșiți în rezerva supletoare următorii:

1. Unicul fiu al părintelui necapace de câștig sau al mamei văduvite, sau în lipsa acestuia unicul ginere, dacă referințele, cari îi dau dreptul celui din urmă, încă nu au esistat pe timpul căsătoriei lui;

2. după moartea părintelui, unicul nepot al bunicului necapace de câștig, sau al buniciei sale văduvite, dacă ei nu au nici un fiu;

3. unicul frate seau unicul frate mașter al fraților cu totul orfan, precum și unicul frate mașter al fraților fără de tată.

Însă numai acel unic fiu, nepot sau frate legiuit și trupesc, respective acel unic ginere, are dreptul la această eliberare, dela a cărui eliberare depinde susținerea părinților, bunicilor sau a fraților respective a socrului sau a soacrei, dacă acela își și împlinesce această datorință.

Fiiul nelegiuit se împărțșesc de asemenea de acest favor, dacă dela acesta atărnă susținerea mamei sale trupesci, și dacă dênșul își și împlinesce această datorință.

Sub tot acea condițiune se va bucura de dreptul ce îl are unicul fiu, nepot sau frate, respective ginere, și acela, al cărui unic frate, sau ceialalți frați, respective cumnați:

a) stau sub deobligământul servițiului de linie, sau a servițiului activ la honvedime, sau sânt convocați esceptionalminte la servițiul faptic, presupunându-se în toate cazurile că nu sânt fugari, seau

b) sânt mai tineri de 18 ani, seau

c) sânt necapaci de câștig din cauza defectelor spirituale seau corporale nevindecabile.

Eară penultima alinee a §-lui 34 din articolul de lege VI. din 1889 sună astfelu:

În toate acele cazuri, în cari favorul de mai sus nu poate avea loc, dară subversează împrejurări familiare deosebit demne de a fi luate în considerațiune, se poate ordona, după instruirea militară, licențierea pe timpul păcei, însă pe lângă susținerea deobligământului de prezentare la esercițiile de arme și la adunările de controlă.

Caransebeș, în 22. Noemvrie 1891.

Episcopul diecesan

Nicolae Popea, m. p.

Nr. 1761. E. 1891.

Prea Onoratelor oficii protopopesci și Onoratelor comitete și sinoade parochiale!

Pe basa așa numitului „Regulament național referitoriu la toate afacerile privitoare la religiune și personalul clerului“ din anul 1777 s'au regulat și dotațiunea episcopilor gr. or. din Bănat și Ungaria, încheindu-se contracte cu toate comunele locuite de credincioșii gr. or. priu care fie-care comună s'a în-

datorat a solvi Episcopului ei diecesan în tot anul o sumă oare-care sub titlu de convențiune episcopescă, care prestațiunile ale comunelor formează și astăzi partea cea mai însemnată a dotațiunii episcopilor noștri diecesani.

Sumele cu care singuraticile comune s'au obligat a contribui la dotațiunea Episcopului lor sub titlu de convențiune episcopescă, sunt mai mici sau mai mari, după cum era și starea comunelor pe acel timp.

Deși dela regularea primă a dotațiunii episcopilor noștri au trecut mai bine de 100 de ani, în care restimp referințele în biserica noastră s'au schimbat cu totul, căci biserica cea umilită de odinioară, carea se mai afla și în legătură hierarchică străină, acum a devenit o biserică autonomă și egal îndreptățită cu celelalte biserici din patrie, despre a cărei soarte acum înșiși credincioșii ei dispun, totuși dotațiunea Episcopului nostru diecesan chiar și astăzi se solvește după modalitatea statorită mai înainte cu un veac, care modalitate nici nu se mai potrivește cu spiritul și cu împrejurările timpului nostru.

Precum este cunoscut, până la anul 1881 convențiunea episcopescă, care în diecesa noastră face la an suma de 6333 fl. o încassa însuși Episcopul diecesan. Deoarece însă aceste competențe au încurs foarte neregulat, prin ce dotațiunea Episcopului diecesan devenise nesigură, de altă parte nici nu se mai putea potrivi, cu pozițiunea Arhiepiscopului ca să se ocupe el însuși cu încassarea dotațiunii sale, Sinodul nostru eparchial prin concludul său de sub Nrul prot. 109 din 1881 a dispus, ca pe viitoriu convențiunea episcopescă să se petreacă în bugetul diecesei și aceea să se solvească Episcopului diecesan din cassa diecesană în rate lunare, având apoi competențele de convențiune episcopescă ale încassa însuși Consistoriul diecesan dela comunele bisericesci.

În chipul acesta s'au regulat și asigurat dotațiunea Episcopului diecesan ce are s'o primească dela comunele bisericesci sub titlu de convențiune episcopescă, dar prin regularea aceasta totodată s'a însărcinat într'un mod simțit și bugetul diecesei, deoarece competențele de convențiunea episcopescă, din mai multe cauze bine cunoscute, nu încurg întregi, ci sume însemnate rămân în restanță în tot anul, care trebuie să se suplinească din alte venituri ale diecesei, care venituri și afară de aceea sunt foarte mărginite.

Voind deci a delătura acest reu și a regula drept aceea într'un mod mai ușor și mai sigur afacerea convenției episcopesci, am aflat de lipsă, ca să se înființeze un fond special, din al cărui venit să se poată cu timpul acoperi desamintita convențiune episcopescă. Înființarea acestui fond aprobându-se din partea veneratului nostru Sinod eparchial în ședința sa din 30 Aprilie 1891 sub Nr. prot. 101 s'a votat totodată următorul

Regulament

al fondului pentru acoperirea convențiunii episcopesci a diecesei gr. or. române a Caransebeșului.

I. Originea fondului.

§. 1. Diecesa gr. or. română a Caransebeșului din lăsământul fericitului episcop diecesan, de pie memorie Ioan Popasu, din care până acum a încurs suma de 1675 fl. 98½ cr. și anume din banii gata aflați în cassa privată și din prețul obiectelor ce au aparținut lăsământului; apoi din venitele intercalare episcopesci, din cari după detragerea speșelor, au prisosit suma de 152 fl. 86 cr., întemeiază fondul pentru acoperirea convențiunii episcopesci.

II. Scopul fondului.

§. 2. Scopul fondului pentru acoperirea convențiunii episcopesci este, ca după ce fondul va cresce la un capital așa de mare, încât venitul anual să corespundă sumei anuale ce compete episcopului diecesan sub titlu de convențiune episcopescă, atunci convențiunea să se solvească episcopului diecesan din venitele acestui fond.

III. Formarea fondului.

§. 3. Fondul se formează :

- a) din lăsământul fericitului episcop de pie memorie Ioan Popasu, ce au încurs și va încurge încă;
- b) din venitele intercalare episcopesci ce au încurs și vor mai încurge pe viitoriu pe timpul de sedisvacanțe;
- c) din averile private ce vor rămânea după moartea episcopilor diecesani, încât Prea Sfinții lor nu vor dispune înșiși în privința destinațiunii acelor;
- d) din sumele ce le vor solvi la acest fond acele comune bisericesci din diecesă, care voesc a-și rescumpăra îndatorirea lor de a solvi convențiunea episcopescă în tot anul, și anume fie-cărei comuni bisericesci îi stă în libera voie de a solvi la acest fond odată pentru totdeauna un capital, carele fructificat cu 5% aduce un venit anual ce corespunde sumei, cu care respectiva comună e îndatorată a contribui la an sub titlu de convenție episcopescă, în care caz apoi îndatorirea comunei bisericesci de a presta convențiunea episcopescă înceată.

Se observează însă, că aceste capitale au a se purta în evidență separat de celelalte capitale ale fondului și venitul lor a-se transpune în tot anul la fondul general administrativ pentru întregirea sumei, ce încurge dela celelalte comune bisericesci sub titlu de convențiune episcopescă, care încă nu și-au rescumpărat îndatorirea lor, și aceasta până atunci, până când fondul convențiunii episcopesci nu va ajunge la un capital așa de mare, încât convențiunea episcopescă să se poată acoperi din venitul lui;

- e) din contribuiri benevole și din eventualele legate.

IV. Administrarea fondului.

§. 4. Fondul acesta se administrează prin Consistoriul diecesan ca senat epitropesc întru toate conform regulamentului din vigoare pentru administrarea și manipularea fondurilor diecesane.

Din cele espuse fiind deci evident, că scopul înființării fondului din cestiune e foarte avantajos atât în privința asigurării competenței episcopescii sub titlul de convenție, cât și în privința ușurării comunelor respective în solvirea competențelor lor sub același titlu, punându-li-se în vedere și făcându-li-se posibilă chiar rescumpărarea și prin urmare absolvarea lor pentru totdeauna dela obligământul acestei prestațiuni nepotrivite cu împrejurările timpului de față și împreunate cu multe greutateți și neplăceri de ambe părțile: de sine urmează, că nu putem din destul să recomandăm comunelor noastre bisericescii, ca să grăbească în interesul lor a-și rescumpăra îndatorirea lor de a solvi la tot anul convențiunea episcopescă, depunând la cassa noastră diecesană odată pentru totdeauna un capital, carele, fructificat cu interese de 5%, aduce un venit anual atât de mare, cât face convențiunea episcopescă anuală.

Pentru înlesnire se conde, ca capitalul rece-put la rescumpărarea convențiunii episcopescii să se poată solvi și din fondurile bisericescii și chiar și în rate în decurs de mai mulți ani, având însă în cazul din urmă să solvească comuna bisericescă competența anuală până la totala amortizare a capitalului de rescumpărare.

În fine se aduce la cunoștință că fie-cărei comuni bisericescii i-se va împărtăși deodată cu acest circulariu prin oficiul protopopesc suma capitalului de rescumpărarea convențiunii episcopescii.

Caransebeș, în 19. Novemb. 1891.

Episcopul diecesan:

Nicolae Popea m. p.

PARTEA NEOFICIALĂ.

Congresul național bisericesc.

Ședința XI.

ținută în Sibiu la 11/23 Octomvrie.

Se deschide ședința după amiază la 4 oare, se cetesce protocolul ședinței X, ținută astăzi înainte de amiază și — se autentică.

Deputatul Vasile Mangra face următoarea propunere:

Considerând, că după §. 16. al statutului orga-ic, chemarea consistoriului mitropolitan, ca senat de școale, este conducerea treburilor școlari comune ale întregii provincii mitropolitane, precum și susținerea unității și a uniformității pentru instituttele școlari confesionali din mitropolie;

Considerând, că unitatea și uniformitatea pe terenul instrucțiunii consiste în unitatea și uniformitatea învățământului, disciplinei și administrațiunii școalelor;

Considerând, că unitatea și uniformitatea instrucțiunii este un postulat cardinal al progresului în școală;

Congresul național-bisericesc enunță sistemisarea unui post de referinte salarisat în senatul școlariu mitropolitan, cu atribuțiunile unui inspector general pentru întreaga provincie mitropolitană; avisează consistoriul mitropolitan, ca să institue un consiliu permanent de instrucțiune, în care afară de referintele școlariu mitropolitan, ca inspector general, vor funcționa ca membri a) referenții senatelor școlare dela consistoriile eparchiale, b) câte un delegat al institutelor pedagogice-teologice din mitropolie, c) câte un învățătoriu dintre cei mai eminenti din fiecare eparchie, delegat din partea reuniunilor învățătorescii.

Chemarea consiliului de instrucțiune este a cerca și stabili mijloace de învățământ atât în partea didactică, cât și în ceea-ce se atinge de administrațiunea școalelor confesionale în mitropolie, având operatul seu a-l transpune consistoriului mitropolitan. — Se predă comisiunii școlare.

Urmează la ordinea zilei raportul comisiunii școlare cu privire la raportul consistoriului mitropolitan în cauza rescriptului ministeriului reg. ung. de culte și de instrucțiunea publică de datul 24. Iuliu 1890 Nr. 11844. prin care ministrul susține dispozițiunea emanată la 13. Iulie 1885. Nr. 21120. și insiste, ca sentințele finale în procesele disciplinare ale învățătorilor nostri confesionali, când se enunță amovarea învățătorului din post, să se subștearnă ministeriului spre supra revisiune.

În obiectul acestui raport la propunerea comisiunii se decide:

Consistoriul mitropolitan se însărcinează a continua întregirea informațiunilor sale privitoare la cazurile de disciplină, pe care se întemeiază rescriptul ministerial din 24. Iulie 1890. Nr. 11844., când susține dispozițiunea luată la 13. Iulie 1885. Nr. 21120. și completând dovezile să continue representațiunile sale conform concludului congresual Nr. 166. din anul 1888.

Relativ la cererea consistoriului mitropolitan de a se enunța prin conclud, că lacunele statutului organic în privința corporațiunii, care are să fie chemată a alege pe învățătoriu unei școale susținute de mai multe comune bisericescii, să se suplinească prin statute speciale din partea comunelor, cari susțin școala, având acele statute a fi supuse revisiunii și aprobării autorității competente bisericescii, conform propunerii comisiunii, — se însărcinează consistoriul mitropolitan să prezenteze în sesiunea viitoare congresuală un proiect meritorial, prin care să se reguleze procedura de observat la alegerea învățăto-

rilor dela școalele susținute de mai multe comune bisericesci.

În ce privește propunerea deputatului Dr. G. Popa, —

Congresul la propunerea comisiunii ia următorul conclud:

Consistoriul mitropolitan se însărcinează a se informa prin consistoriile eparchiale, dacă și câte școale populare comunale există în comunele locuite de credincioși de ai bisericii noastre, în care limba română, indispensabilă pentru propunerea religiunii nu este limbă de propunere sau cel puțin obiect de instrucțiune obligat, apoi pe temeiul acestei informațiuni să iee măsurile trebuincioase spre a asigura progresul credincioșilor noștri în învățământul religiunii.

Despre măsurile luate și rezultatele obținute în acest obiect să facă raport special proximului congres.

Comisiunea bisericească prin raportul său d-l Dr. Georgiu Popoviciu referând asupra reprezentațiunii consistoriului eparchial din Caransebeș, privitoare la pornirile proselitistice ivite în mai multe comune din acea eparchie, prezintă următorul proiect de conclud:

Se avisează consistoriul eparchial din Caransebeș a continua cu stăruință și mai departe pașii de până acuma, folosindu-se de toate remediile legale și conlucrarea tuturor factorilor chemați a împedea lățirea prozelitismului. Totodată se roagă Prea S. Arhierii, ca în conțelegere comună să iee măsuri pentru o purcedere uniformă și solidară în apărarea intereselor bisericii noastre.

Față cu propunerea comisiunii Prea Sântia Sa Episcopul Ioan Mețian face contra propunerea, ca reprezentațiunea consistoriului din Caransebeș, să se concreadă consistoriului mitropolitan pentru combinarea și aplicarea remediilor necesari.

Congresul primind contra propunerea făcută, reprezentațiunea consistoriului din Caransebeș se predă consistoriului mitropolitan pentru combinarea și aplicarea remediilor necesari.

Tot acea comisiune prin raportul său Ignatie Papp referează asupra raportului consistoriului mitropolitan din ședința plenară, ținută la 27. Septembrie 1891. Nr. 238. în obiectul interpretării §-lui 6. din statutul organic și propune:

1. Se avisează organele competente bisericesci a se îngrijii ca aceia, cari se află în conviețuirii nelegiuite, să fie eschiși din corporațiunile bisericesci, din cari conform §-lui 6 din statutul organic numai indivizii nepetați pot face parte.

2. Afacerea de interpretare a §-lui 6 din statutul organic în toate direcțiunile și în tot cuprinsul său, se relegă la consistoriul mitropolitan cu înviațiunea: ca după ascultarea consistoriilor eparchiale să vină la timpul său cu o propunere motivată în acest merit, având tot atunci a reveni și asupra

acelei părți din concludul sinodului eparchial din Arad, în care se cere, ca în comitetul parochial și în epitropie să nu poată fi primiți de membri atari indivizi, cari datoresc bisericii sau altor fonduri parochiale și nici nu plătesc nici nu asigură pretensiunea.

În fața acestei propuneri deputatul Parteniu Cosma propune a se primi vederile espuse în raportul consistorial.

Punându-se la vot aceste propuneri se enunță ca conclud:

Fiind §-ul 6. din statutul organic deplin clar nu are lipsă de interpretare, dar fiind că conviețuirile nelegiuite au devenit un reu general, care periclită vieța noastră bisericească, se enunță, că este datorința organelor competente a se îngrijii, ca cei cari se află în conviețuirii nelegiuite să fie eschiși din corporațiunile bisericesci, deoarece conform §-lui 6. din statutul organic, numai indivizii nepetați pot face parte din aceste corporațiuni.

Fiind timpul înaintat președintele anunță ședința cea mai deaproape pe mâine la 9 oare a. m. și pune la ordine alegerile pentru întregirea consistoriului mitropolitan, și continuarea rapoartelor comisiunilor, ear ședința presentă o încheie la 7 oare sara.

(După „Telegraful Român“.)

Reuniunea învățătorilor români gr. or. din diecesa Caransebeșului.

Nr. 121. 1891.

Mult Onorate Domnule Președinte!

Neîntrunindu-se până acum comitetul Reuniunii pentru luarea dispozițiunilor de lipsă privitoare la constituirea și activitatea despărțemintelor pe anul adm. 1891/2. subscrisul presidiu în numele comitetului prin aceasta dispune următoarele:

1. Membrii despărțemintelor au a se întruni în adunările prescise și înainte de toate a se constitui alegându-și funcționarii prescriși în §. 37. din statute.

2. Cu ocaziunea adunărilor despărțemintelor, membrii reuniunii au a participa după usul de până aci la prelegerile practice ale școlii populare, unde se țin adunările și a face observările necesare asupra lecțiunilor practice ale respectivului învățătoriu și a ocupării deodată a tuturor claselor cu unul și același obiect de învățământ sau cu obiecte omagene, precum și asupra disciplinei și și a tuturor momentelor obveninde în aceeași școală, spre a se lămurii în praxă mai multe din principiile pedagogice. Mai departe, conform §. 36. din statute, vor ținea disertațiuni științifice pedagogice, precum și lecțiuni practice de model din orî care disciplină a școlii, ținându-și de datorință fie-care membru învățătoriu a elabora astfelu de țeme în scris, a le supune apretierii și censurării despărțemintelor, ear după aceea a le subșterne comitetului central spre eventuală publicare orî predare în adunările generale.

3. Despărțimintele primesc de nou îndatorirea, ca, conform circulariului nostru din 1/13. Noembrie 1889. Nr. 114. și a concludului adunării generale din anul acesta, să elaboreze un plan al oarelor pentru școalele noastre cu un învățatoriu și doi învățatori, în care obiectele de învățământ să fie distribuite proporționat pe oarele de săptămână, având în vedere recerințele planului de învățământ edat de Ven. Consistoriu diecesan sub Nr. 718. șc. ex 1889.

4. Enormele taxe restante ale membrilor ordinari socotite până la finea a. 1889/90. să se liquideze și să se depureze din acelea cel puțin o parte în decursul a. c. administrativ, cele nefcassavere să se propună spre ștergere; ear taxele de pe an. 1890/1. și 1891/2. să se încasseze ori și cum dela fie-care membru, ca așa să nu se mai agrămădească și aceste taxe reduse la 1 fl. 50 cr. spre greutatea respectivilor membrii și spre dauna fondului reuniunii. Și de oarece comitetul reuniunii a făcut trista esperință, că banii încasați în despărțiminte nu se depositează imediat la cassa reuniunii, așadar organele despărțimentelor sunt recercate, ca încassarile de bani să le transpună numai decât la cassa reuniunii în Ghilad.

5. Pentru ca reuniunea noastră să atingă toate ramurile de știință, artă, literatură etc. — conform unui conclud al adunării generale, fie-care membru învățatoriu să stărue într'acolo, ca ori-ce anticități, precum cărți, scule, arme, bani, inscripțiuni, table, petri etc. să le adune și să le transpună comitetului reuniunii spre ulterioară afacere, ca așa învățatorii nostri să poată satisface apelului literaților nostri, privitoriu la istoria, limba și literatura noastră națională.

6. Deoarece articolul de lege 38 din anul 1868. și a regulamentului școlariu din 1878. dispune apriat, ca fie-care învățatoriu să fie membrul unei reuniuni învățatoriesci și să participe la adunările aceleia, se aduce la cunoștința despărțimintelor și a membrilor, că amăsurat concludului adunării generale din acest an, comitetul reuniunii va trebui să întrevină la Ven. Consistoriu diecesan, ca să deoblige pe fie-care învățatoriu a se înscrie de membru la reuniune și să participe la adunările aceleia; ear față de acei învățatori, cari vor absentă dela adunările despărțimintelor, să se folosască procedura auctoritativă.

7. Amăsurat hotărâreii adunării generale, reuniunea va sërba în anul viitoriu 1892. iubilul său de 25 de ani al esistenței, având a se eda cu aceea ocaziune și un almanach; poftim deci pe toți membrii învățatori a contribui din toare puterile, ca acest an, ce ne sta înainte, să fie cel mai mănos în rezultatele sale pentru scopul reuniunii. Apelăm deci la bunavoința și zelul tuturor membrilor reuniunii și la împlinirea cu punctualitate a datorințelor lor ca atari, ca așa activitatea comitetului, să nu fie împedecată oî zădărnicită prin indiferentismul, ce duree s'a constatat și în anul esirat la mulți dintră membrii reuniunii.

8. În fine se observează, că de acum și pe viitoriu, arondarea despărțimintelor reuniunii, are să fie considerată după arondarea cea nouă a protopopiatelor din diecesă, conform unui conclud al adunării generale de est timp.

P. T. Domni Președinți ai despărțimintelor sînt poftiți în interesul reuniunii a pune în lucrare cele dispuse în acest circulariu în timpul cel mai scurt și despre rezultat a reporta totdeauna la timp, având protocoalele despărțimintelor, în cari trebuie notați totdeauna cei prezenți, a le înainta în copie autentică, subscrisului preșidiu al reuniunii în Bocșa-Montană.

Bocșa-Montană, în 10. Noembrie 1891.

Martin Tapu m. p.

vice-președintele reuniunii.

Ioan Marcu m. p.,

notariul prim al reuniunii.

Instrucțiune practică

despre purtarea socoților și administrarea averilor bisericesci,

de TRAIAN BARZU.

(Urmare.)

Cassele de păstrare.

25. Bani fondurilor bisericesci se mai pot eloca spre fructificare și la casse de păstrare.

Sub numirea de „cassă de păstrare“ are a se înțelege un institut de bani, care prin însoțirea mai multor capitaliști (acționari) se întemeiază cu un anumit capital de fondare cu acel scop, ca pe de-o parte dela cei-ce au bani și nu voesc să se ocupe cu darea de împrumuturi la privați, se primească banii ca depunere, îngrijindu-se de fructificarea lor și solvind depunerilor pentru banii depuși anumite procente ca interese; de altă parte din banii adunați la cassa de păstrare să dea apoi împrumuturi la cei-ce au lipsă de bani pe lângă interese, firesce cu procente mai mari, decât ce dă cassa de păstrare la deponenții ei.

În chipul acesta, cassele de păstrare fac un serviciu bun publicului, căci cei-ce au bani pot se-î fructifica, fără ca să fie siliți să guste din neplăcerile, cu care este împreună fructificarea banilor prin dare de împrumuturi la privați; ear cei-ce au lipsă de bani, sciu că unde au se meargă după bani împrumut și nu trebuie se umble pela ușile unora și altora.

Cu deosebire comunelor bisericesci, care nu dispun de un personal din destul de vârsat în administrarea de bani și cărora și de altcum nu li-se cuvine să se ocupe cu împrumuturi de bani, nu li se poate recomanda de ajuns, ca banii fondurilor lor, pe care nu-i pot investi în pământuri — să-î depună spre fructificare la casse de păstrare.

26. Ca toate lucrurile omenesci, așa și cassele de păstrare încă își au și partea lor slabă și anume, ele încă nu ne pot da o deplină garanție pentru banii elocați la dênsele. Sau întemplat mai de multeori, că unele casse de păstrare au falimentat (ban-crotat) pierzându-și astfel deponenții banii lor depuși la respectivele casse de păstrare. Dreptaceea în alegerea cassei de păstrare, la care se depun spre fructificare banii fondurilor bisericesci, avem să fim cu deosebită băgare de samă.

Banii fondurilor bisericesci se se depună numai la casse de păstrare solide și cu nume bun!

27. Soliditatea unui institut de bani se poate cunoaște din următoarele:

a) Institutul se fie întemeiat prin acționari cu nume bun și cu simțiu pentru poporul în serviciul căruia este angajat va se zică: conducătorii institutului trebuie se scie aduce în consonanță adevăratele și legitimizele interese ale acționarilor cu ale deponenților și cu ale datorășilor institutului și se nu urmărească acel scop, ca se realizeze și se împartă foloase cât mai mari la acționari pe conta deponenților și a datorășilor institutului;

b) Institutul se aibe destulă avere proprie a acționarilor care se stee în proporțiune dreaptă cu banii străini elocați acolo spre fructificare, ca așa institutul se poată între ori-ce împrejurări garanta pentru banii elocați la el.

c) Institutul se nu deie bani numai pe credit personal (cambii), ci cât se poate mai mult pe garanță ipotecară.

d) Directoriul institutului se fie compus din oameni cunoscuți de onești, acurați și consciincioși.

28. Pentru ca înses se putem cunoaște cu deamăruntul condițiunile în care se află un institut de bani, trebuie se avem oare-care legături cu acel institut, ear aceste legături le avem mai ales cu institutele de bani românesce, unde și noi participăm ca acționari și astfelu încurgem la alegerea directoriului și prin urmare și în administrarea averii institutului.

29. Fiind-că siguranța banilor bisericesci elocați în casse de păstrare atiră dela alegerea nimerită a institutelor la care comunele bisericesci își depun spre fructificare banii lor, de aceea aflu că Venerabilele Consistorii diecesane nu pot se lase în voia liberă a unor epitropi parochiali, fără cunoscințe de cauză, ca ei se-și alegă de capul lor institutul la care depun banii fondurilor bisericesci.

30. Mai potrivite pentru elocarea de bani bisericesci ar fi, după părereă mea, *cassele de păstrare diecesane*, care s'ar putea întemeia în gremiul fiecărei episcopii.

Această părere a mea o întemeiez pe următoarele motive:

a) Destinele casselor de păstrare diecesane le-ar conduce însuși credincioșii bisericeii, apoi ele ar mai sta și sub controla nemijlocită a respectivului Consistoriu diecean.

b) Neavând a ținea sama de interesele acționarilor, precum aceasta se întâmplă la institutele de bani private, cassele de păstrare diecesane întreaga lor activitate ar putea-o desvolta în acea direcțiune, ca se creeze toate condițiunile ce se recer dela un institut de bani, care are se deie o deplină garanță pentru banii elocați la el. Aceasta s'ar putea ajunge, dacă împrumuturile de bani s'ar da numai pe lângă garanță ipotecară și dacă pro-

fitul anual curat al cassei de păstrare diecesane nu s'ar împărți, ci în decurs de mai mulți ani, s'ar tot capitalisa și astfelu cu timpul s'ar crea un fond de rezervă puternic, care fond pentru o și mai bună siguranță, ar a vea a se investi în realități.

c) Fiind banii comunelor bisericesci din o diecesă adunați la cassa de păstrare diecesană, Consistoriul diecesan își poate esercia dreptul seu de controlă asupra banilor comunelor sale bisericesci în modul cel mai ușor și corespunderiu, ear comunele bisericesci n'ar mai putea se face spesări mai mari din fondurile sale, fără a fi obținut incuviințare dela Consistoriu, și în chipul acesta s'ar pune capet la multe pagube ce se fac în averile bisericesci.

e) După ce fondul de rezervă ar ajunge se fie destul de mare, întreg profitul anual curat al institutului s'ar putea împărți între comunele bisericesci conproprietare din diecesă, d. e. pentru dotarea preoților și a învățătorilor, acărora dotațiuni acum se acoper prin aruncuri grele pe credincioși, și astfelu aceste casse de păstrare ar deveni totodată și institute de binefacere pentru comunele noastre bisericesci, ușurând sarcinile credincioșilor lor.*)

(Va urma.)

Un învățătoriu a luat lumea 'n cap.

Sub acest titlu s'a născut o ceartă între jurnalele noastre. Ansa a dat-o „Luminătoriu” cu o notiță din Nr. 87. în carea se zice că un învățătoriu, șicanat de comitetul parochial, a fost silit se iee lumea 'n cap.

Această notiță a reproduc-o „Tribuna” în Nr. 257. „Gazeta Transilvaniei” în Nr. 258. reproducând notița „Luminătoriuului” adauge, că învățătoriu din cestiune ar fi înstrăinat o sumă însemnată din banii comunei bisericesci, la a căror restituire l-a judecat însuși consistoriul mitropolitan. Învățătoriu înses, ca se scape de restituire, s'a așezat la altă stație în diecesa Caransebeșului.

Acum „Tribuna” vine de nou la acest obiect în Nr. 260. și în notița „O lămurire se asceaptă” și cere dela noi se dăm deslucire față de cele afirmate de Gazeta, ca se nu aparem că dăm asil pungașilor.

Dup' aceea „Telegraful Român” în Nr. 125. sub titlu „Un ordin” reproducând notița „Tribunei” din Nr. 260. face un comentariu, care aflăm de cuvintă a nu-l reproduce.

În fine „Luminătoriu” în Nr. 90. roagă redacția „Gaz. Trans.” de a-și revedea actele, pe temeul căroră a susținut afirmațiunile publicate în contra învățătoriuului, și apoi a-și modifica notița din Nr. 258. pentru că la din contră, pe baza actelor oficioase redacția „Luminătoriuului” va publica afacerea întreagă, spre a dovedi adevărul celor afirmate de sine cu privire la învățătoriu din cestiune.

*) Pe basa datelor ce le-am estras din bilanțele tuturor institutelor de bani din țară, mă simt îndreptătit a afirma, că peste 20 de ani profitul curat anual a unei astfelu de casse de păstrare s'ar urca la mai multe zeci de mil de florenți. Ca exemplu aduc Institutul de credit și de economii „Albina”, carele în anul 1890 au avut un câștig curat de 59.000 fl.

După toate acestea ar urma, ca noi să ne pronunțăm asupra întrebării ce ni se face, că adevărat este că în diecesa Caransebeșului se dă asil învătătorilor defraudanți sau pungăș, ori cum îi mai numesc gazetele de mai sus.

Responsul nostru este acesta. Onorab. Redacțiunii ar trebui mai întâiu să se adreseze la locul competent spre a se adevăra, dacă cutare învătătoriu din diecesa Aradului este defraudant și pungăș, ori nu? Pentru că ne vor concede On. Redacțiunii că nu noi suntem aceia, cărui să le putem da lămuriri în afaceri aparținătoare de sora diecesă a Aradului, cu deosebire în afaceri de natura din cestiune. Afară de aceasta nici una din On. Redacțiuni, nici chiar „Gazeta Transilvaniei“, care zice că are informațiuni deadreptul în cauză, n'a numit cu numele nici pe învătătoriu învinovătit, nici comuna respectivă, în care acela s'ar fi așezat învătătoriu în diecesa Caransebeșului, ca să-l cunoaștem și noi.

Tot deși ce putem face, este, ca să asigurăm pe On. Redacțiunii, că în diecesa noastră, în mod oficial, nu este așezat nici un învătătoriu, care să nu-și fie justificat calificăciunea și purtarea morală în modă prescriș de lege și de ordinaciunile consistoriale existente.

În fine la provocările nejustificabile ale „Telegrafului Român“ pentru binele pă-ii nu aflăm cu cale să răspundem în merit, ar trebui să intrăm mai afund în cauză și se atingem lucruri, care poate nu ar plăcea celor dela numitul jurnal.

Ne mirăm însă de mult lăudatul tact fin al Telegrafului, după care el, în loc să se fie ocupat cu obiectul din cestiune, se încalcă ca din senin cu Caransebeșul, deși bine știe că aici s'a observat cea mai strictă neutralitate față cu polemiile și certele dănsului. Au voiesce „Telegraful“ să tragă și Caransebeșul în corul gălăgiilor? Noi nu i-am slătuț aceasta și din motivul, căci nu credem să stee o astfelu de procedere, plină de insinuări, în consonanță cu adevăratul program original, compus de însuși fundatorul „Telegrafului Român“ pentru această foaie.

Varietăți.

Societatea de lectură „Andreu Șaguna“ invită la *Sedința publică*, ce se va ținea Vineri în 29. Noemvrie st. v. în memoria Marelui Archipăstoriu Andreiu, în sala cea mare a „Seminariului Andreian“. Începutul la 7 oare seara. — *Program*: 1. „Cuvânt ocașional“, roștit de Nicolau Vătășan, cleric în cursul III. 2. „Rugăciune“, cor de bărbați de Milgrove. 3. „Scena II., actul III, din Iuliu Cesar“, tragedie de Shakespeare, tradusă de A. Stern, predată de Petru Iuga, cleric curs. III., (Brut); Icaș Georgia, cleric curs. II., (Antoniu); și Romul Verzea, Aureliu Giura, Candin Suciu, Ioan Iosof, cetățeni. 4. „Curanii“, anecdotă din resboiu, de Th. D. Speranță, declamată de Aron Flucș, cleric din curs. III. „Noaptea“, cântec popular francezesc, cor de bărbați.

Membrii reuniunii, cari ca atari nu și-au primit încă diplomele de membri, binevoească prin organele reuniunii ori directe la presiđiu central, a le cere. *Ioan Marcu*, not. I. al reun.

† **Archiducele Enric**, a răposat în 30/18 Noemvrie. El s'a născut la 9 Maiu 1828 în Milano. Tatăl seu Archiducele Rainer, a fost vicerege al Lombardiei și Veneției. El a intrat de tiner în armată, și la 1857 a fost colonel. La Gratz a făcut cunoșcință cu artista *Leopoldina Hoffmann*, de o frumșete remarcabilă, pe care voi să o iee de soție. Într'aceste o isbucnit resboiul dela 1866. Archiducele plecă în Italia, unde se distins și ajuns general, în care timp se făcuse tot posibilul ca artista să se lase de el, să declare că nu voiesce să-l iee de soț. Cu toate acestea la 4 Februarie 1868 ei se cununară contra voinței Curții, unde Archiducele fu disgațiat, i se luă rangul și administrarea averilor sale. Amicii sei întrevinură însă, și Monarchul dede artistei rangul de baronesă, ear la 1875 Archiducele fu numit proprietariu al regimentului de infanterie Nr. 51.

† **Hunfalvy**. În 18/30 Noemvrie a răposat *Paul Hunfalvy*, alias *Hundsörfer* în etate de 81. de ani. Dănsul a fost literat magiar între cei mai de frunte. Cu deosebire dănsul a devenit popular prin aceea, că a combătut continuitatea Romanilor în Dacia Traiană. În 16/28 Noemvrie el și-a sərbst iubileul de 50 de ani dela intrarea sa în șiră membrilor academiei unguresci. După cum ne spun foile magiare el în timpul din urmă lucră la un op despre: „Woiwodul Mihaiu și literatura românească de pe timpul acestuia.“

Bibliografie

Cartea poporului. *Carte de retire* pentru anii din urmă ai școalelor populare, școalele de repetițiune, cursurile de adulți și pentru poporul nostru, întocmită de *Ioan Pop-Reteganul*. Editura librăriei Nicolae I. Ciurcu, Brașov 1892. 1 volum legat în pânză, format 8° 360 pagine. Prețul 75 cr. Trimis franco sub bandă 85 cr.

„**Romänische Revue**“. Revistă politică-literară. Apare în fie-care lună în Viena, VIII. Feldgasse 15. Redactor Dr. Corneliu Diaconovich. Anul VII. Nr. XI. și XII. pe Noemvrie și Decemvrie 1891. are următoriu cuprins: Von der „Academia română“. (1866—1891.) — Zur Frage des Memorandums der Romänen in Ungarn und Siebenbürgen. — Die psychologische Begründung der Elementaren Denkhätigkeiten im Rahmen der Herbart'schen Wechselwirkung der Vorstellungen. Von Prof. Ștefan Velovan. (Schluss.) — Bucuresci zur Zeit der grossen französischen Revolution. Von Dr. Gion Jonnescu. (Deutsch von Em. Grigorovitz.) Fortsetzung und Schluss.) — Die romänische Literatur in der Bucovina (1775—1890.) Von C. Morariu. (Schluss.) — Geschichte der Romänen im Trajanischen Dacien. Von A. D. Xenopol. (Schluss.) — Aus romänischen Dichtern. Uebersetzungen von L. V. Fischer. D. Bolintineanu: „Mihaiu des Tapfern letzte Nacht.“ Josef Vulcanu: „Das schönste Lied“ — Rundschau: Vom Hermannstädter National-Comité. — 10/22. Mai 1891. — Die „zufriedenen“ Sachsen. — Litteratur: Neue Dichtungen von Carmen Sylva. — „Istoria Romänilor din Dacia Traiană“. — „Lucrările institutului de chirurgiă în Bucuresci. 1890—1891“. — J. Manliu: „Crestomatia Română“, Bucuresci. 1891 und „Antologia Română“, Bucuresci. 1891. — Simeon Mangiuca: „Daco-romänische Sprach- und Geschichtsforschung“. — Ausgaben der „Romänischen Revue“. — „Codicele Mateiu Voileanu“. — „Ungaria“, revistă sociată științifică-literară. — „Moderne Römer“. — Neue Bücher.

